

פרוטוקול מס' 230

מישיבת ועדת העבודה ביום ד' ו' בטבת תשל"ו - 10 בדצמבר 1975. בשעה 8.30

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

- ש. ארבל - אלמוזלינו - יו"ר
- י. ז. אמיר
- מ. גז
- פ. גרופר
- ל. דיציאן
- מ. דרובלס
- י. דרניצקי (יודין)
- מ. ורטמן
- ה. זיידל
- מ. כהן
- ד. לוי

מוזמנים:

- חבר-הכנסת מ. בן-פורת
- א. עמית
- י. רוז'נסקי
- י. דומיניץ
- ת. פנחסוביץ
- א. אברטוביץ
- ד. נחמני
- צ. נתנזון
- ח. הר-סור
- י. צוסבוים
- משרד הקליטה -
- משרד הקליטה -
- הסוכנות היהודית -
- משרד המשפטים -
- ההסתדרות הכללית -
- ההסתדרות הכללית -
- ההסתדרות הכללית -
- שרות התעסוקה -
- שרות התעסוקה -

מזכיר הוועדה:

מ. משולם

השמה:

מ. הלצברג

סדר-היום:

1. מסקנות ועדת העבודה בנושא "הבטחת תנאי דיוך שניתנו לעולים שהגיעו מארצות המערב - הצעה לסדר היום של חבר-הכנסת מ. בן-פורת.
2. חוק חומרי נפץ (תיקון מס' 2), תשל"ה-1975.
3. בעיית פיטורי עובדים עולים חדשים - הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת ג. פת.

היו"ר ש. ארבל - אלמוזלינו: אני פותחת את הישיבה.

מסקנות ועדת העבודה בנושא "הבטחות תנאי דיור שניתנו לעולים שהגיעו מארצות המערב - הצעה לסדר היום של חבר-הכנסת מרדכי בן-פורת

היו"ר ש. ארבל - אלמוזלינו: אני מציינת בהערכה את יוזמתו של חבר-הכנסת בן-פורת, שהעלה לדיון את הנושא שהוועדה דנה בו בעת היותו של חבר-הכנסת בן-פורת בחוץ-לארץ.

הטיוטה המונחת לפני חברי הוועדה כוללת את סיכומי הדיונים שלנו עם נציגי משרד המשפטים ונציגי משרד השיכון.

"מליאת הכנסת העבירה ביום רביעי, כ"ג בכסלו תשל"ה - 2.7.75, לדיון בוועדת העבודה הצעה לסדר-היום של סגן יו"ר הכנסת, חבר-הכנסת ס. בן-פורת: "הבטחות תנאי דיור שניתנו לעולים שהגיעו מארצות המערב".

היו"ר ש. ארבל - אלמוזלינו: התאריכים, העברי והכללי, אינם זהים. אני מבקשת לבדוק זאת.

"במהלך ישיבותיה שמעה הוועדה את נציגי המשרד לקליטת עליה, משרד השיכון, משרד המשפטים וכן ועד מייצג של קבוצת העולים. כמו כן הוגשו לוועדה שני מסמכים: (1) חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה, פרופ' אהרן ברק; (2) דו"ח של נציבות תלונות הציבור (הוגשו על-ידי עו"ד ש. דויטל, סגן היועץ המשפטי לנציב תלונות הציבור).

מ ב ו א :

נציגי המשרד לקליטת עליה מסרו לוועדה, כי ממשלת ישראל יזמה, במחצית שנת 1969, תכנית דיור בשם השכירות הכלכלית. עיקר מטרתה של התכנית הייתה לעודד בנייה להשכרה, ביחוד לעולים מארצות המערב. כחלק מהתכנית הוענקו תנאים והקלות מיוחדים כתמריץ למשקיעים לבניית הדירות והן לעולים שיבואו להתגורר בדירות אלו. נערכו הסכמים מפורטים בין משרד השיכון והמשקיעים, בין המשקיעים והעולים-השוכרים וכן בין העולים והמשרד לקליטת עליה. פרטי ההקלות לעולים פורסמו בארץ ובחוץ-לארץ בפרסומים רשמיים של משרד הקליטה והסוכנות היהודית ובעתונות המקומית, בעברית ובלועזית. מטרת הפרסומים הייתה לעודד עליה ארצה וכתמריץ לכך העניקה הממשלה לעולים הקלות מיוחדות שהתבטאו בהבטחת מגורים בשכירות נמוכה יחסית לתקופה ממושפת עד 12 שנים. גובה השכירות נקבע בשיעור של 11% מסווייה של הדירה.

במסגרת תכנית זו נוצרו שלוש מערכות

יחסים: האחת - בין המדינה, באמצעות משרד השיכון, לבין המשכירים (המשקיעים); השנייה - בין המשקיעים (המשכירים) לבין השוכרים (העולים); השלישית - בין המדינה, באמצעות משרד הקליטה, לבין העולים (השוכרים).

מ ס ק נ ו ת :

(א) נמסר לוועדה; כי על-פי הוראת החוזה שבין מדינת-ישראל (באמצעות משרד השיכון) לבין כל אחד מן המשקיעים, רשאי משרד השיכון לבדוק את גובהם ושיעוריהם של דמי השכירות לאחד חמש שנים, שמונה שנים ועשר שנים והדשות בידו להעלותם לאור תנאי המשק. במסגרת חוזה זה החליט משרד השיכון על הגדלת שכר הדירה. פרט חשוב זה של החוזה לא נכלל בפרסומים של המשרד לקליטת עליה.

(ב) בדיון הראשון שקיימה הוועדה בנושא הגדול היא שמעה את כל הצדדים הנוגעים בדבר ונתברר לה כי קיימים חילוקי דעות ואי-הבנות בדבר ההבטחות שניתנו לעולים על-ידי משרד הקליטה מחד ותביעות המשקיעים כלפי העולים לעמוד בתנאים המתחייבים מן החוזה - מאידך.

ג) לאור זאת החליטה הוועדה, בהסכמת
בציגי העולים והמשרד לקליטת העליה, למסור את הענין להכרעתו של היועץ
המשפטי לממשלה.

ד) הוועדה מוצאת לנכון להביע את הערכתה
ליועץ המשפטי לממשלה, שהקדיש מספר ישיבות עם הגורמים הצוגעים לענין,
משרד השיכון, משרד הקליטה ונציגי העולים.

ה) הוועדה דאתה לנכון, כי פתרון הבעיה
חייב לבוא על כל צדדיו והיבטיו, משפטיים, חברתיים, ציבוריים ואישיים.

ו) לפיכך דושמת הוועדה לפנייה את סיכומיו
של היועץ המשפטי לממשלה, אשר בד בבד עם מסירת חוות דעתו הוא גם מציע
הסדרים מעשיים שנתקבלו על כל הצדדים.

ז) הוועדה דואה בחומרה אי-מילוי הבטחות
שניתנו לעולים עוד בארץ מוצאם. הבטחות הממשלה חייבות להתממש ומסקנות
אלו באות לממש ההבטחות בענין זה.

ח) הוועדה פונה ליועץ המשפטי לבדוק את
סעיף 3 בהצעת ההסדר. בטעיה זה מדובר בשיפוי העולים בהפדשי הגדלת סכומי
שכר הוירה. הוועדה בדעה, כי רצוי שהפדשים אלה ישולמו ישירות למשקיעים
(המשכירים) על-ידי המשרד לקליטת עליה.

ט) הוועדה מציינת בצער את התופעות שנתלוו
לשכירות הכלכלית¹ ושבעטיין נגרמו לעולים עגמת נפש, מדידות וטדדות
מיותרות. הוועדה תובעת ממשרד השיכון ומהמשרד לקליטת עליה לעשות את הכל
כדי למנוע הישנות מקרים כאלה בעתיד, אשר רק מעדערים את האמון. כן הביעה
הוועדה את דעתה, כי יש להגביר את שיתוף הפעולה בין משרדי הממשלה השונים.

י) הוועדה מביעה קורת רוחה מכך שהמשרד
לקליטת עליה ימנה איש קשר שבפניו יוכלו השוכרים בשכירות הכלכלית להעלות
הערותיהם בענינים הקשורים בניצוע חוזה השכירות.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: בסעיף ד) אנחנו צריכים להודות לא רק על
קיום הישיבות אלא על גיבוש הצעה לשביעות
רצונם של כל הצדדים הצוגעים לענין.

מ. בן-מנרת: אני סבור שהסעיפים ד) ו-ו) צריכים להוות
סעיף אחד.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: לסעיף ח): החלטנו שבמסקנות שלנו יהיה
סעיף בו נפנה ליועץ המשפטי בבקשה לבדוק
אם ניתן שהפרשים יועברו ממשרד הקליטה ישירות לקבלנים ולא לעולים.
בענין זה קיבלתי מכתב מאת מד אהדן עמית, מנהל אגף שירותי קליטה, ובו
נאמר: "בדין שהתקיים בנדון בוועדה העבודה של הכנסת נתבקשתי להביא
המלצתכם בפני המשקיעים, כי הפרשי תשלום שכר-הוירה החודשי ישולמו על-
ידנו ישירות למשקיעים ולא באמצעות העולים. אגב, צעד זה היה מקל רבות
עלינו. לצערי, המשקיעים לא הסכימו לכך, מנימוקים שונים. הילכך, נעביר
לעולים, אחת לשלושה חודשים, המחאות על סכום הפרש, כפי שהודעתי בוועדת
העבודה."

מ. ורטמן: לפי החוקים החדשים של מס הכנסה, בהתאם
לדפורמה, שיפוי חייב במס. כיצד יסתדר

הענין במקרה זה?

ה. זיידל: עולים חדשים פטורים ממס במשך שלוש שנים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
מדובר כאן על עולים שהם יותר משלוש שנים בארץ.

הערתו של חבר-הכנסת ורטמן היא במקומה. אנחנו מבקשים את אנשי משרד הקליטה להביא אותה בחשבון. אם יתברר שהעולה צריך לשלם מס הכנסה על הסכומים שהוא מקבל ממשרד הקליטה - צריך לנהוג לכך שהוא לא ייצא מפסיד. אינני מציעה שנציין ענין זה במסקנות שלנו.

ה. זיידל:
האם אנשי משרד הקליטה פנו למשקיעים אחרי ישיבת הוועדה?

א. עמית:
כן. המכתב שלי הוא תוצאה של הדיון אתם.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
בכל זאת, נשאר את הפנייה שלנו אל היועץ המשפטי בענין זה.

ס. ורטמן:
אני מציע שחלקו האחרון של סעיף ט) יבוא בסעיף י).

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אפשר.

ס. בן-פורת:
צריך לציין את הודעת אנשי משרד הקליטה על מינוי עובד מיוחד במשרד לענין זה.

א. עמית:
בין משרד הקליטה לבין העולים לא נערך שום הסכם, וציון זה במבוא איננו מדוייק.

ס. משולם:
זה הוצא מן המסקנות של היועץ המשפטי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
נבדוק אם בקודה זו מופיעה במסקנותיו של היועץ המשפטי אם לא.

א. עמית:
בקטע השני במבוא נאמר שנערכו הסכמים מפורטים בין משרד השיכון לבין העולים.

זה לא נכון.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אם זה לא נכון - זה יימחק.

ס. בן-פורת:
מוזכרת כאן חוות הדעת של היועץ המשפטי שאיש איננו יודע היכן היא נמצאת ומה היא אומרת. רצוי שנצטט במסקנות שלנו כמה משפטים מתוך חוות הדעת ושנצטרף אותה לפרוטוקול.

א. עמית:
חוות הדעת משתדעת על פני 12 - 15 עמודים.

ס. בן-פורת:
אני מדבר על ציון קטעים הנוגעים לענין.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
צריך לציין לפחות תאריך של חוות הדעת.

ס. בן-פורת:
אני מבקש לציין בקורת רוח את עבודת הוועדה, שהיתה בה תרומה לעולים שלא ידעו לאן לפנות וכיצד לפתור את הבעייה. הוועדה הקדישה שלוש ישיבות לנושא זה ופתרה את הבעייה, ואני מודה לה על כך.

ס. דרובלס:
מאחר שהמסקנות לא הובאו לידיעתנו לפני ישיבה זו, יש לי מספר הערות שבדעתי להציע אותן. לכן אני מציע שנדחה את קבלת האישור לשבוע הבא.

גם חבר-הכנסת דוד לוי וגם אני עמדנו
על כמה סעיפים שזיינו במסקנות.

ה. זיידל:

גם הערותיו של חבר-הכנסת קשת משתקפות
במסקנות.

ד. לוי:

פעלנו במשותף ותבענו להגיש את המסקנות
בהקדם.

ה. זיידל:

לצערי, לא יכולתי להשתתף בישיבה המסכמת
והשתתפתי רק בשתי ישיבות. אני מבקש

ס. דרובלס:

על רחייה בשבוע.

אני מציע שנאשר היום את המסקנות ואם
במשך השבוע תגיש את הערותיך, נדון

ה. זיידל:

בהן בישיבתנו ביום שני.

אם אחליט להגיש את הצעותי - אעשה זאת
ביום שני.

ס. דרובלס:

אני מבין שהיתה ועדת משנה להכנת המסקנות.

י. ז'אמייר:

לא. הנקודות סוכמו בישיבה הקודמת. נושא
זה לא יועמד שוב על סדר היום שלנו.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

חוק חומרי נפץ (תיקון מס' 2), תשל"ה-1975

בשבוע שעבר קיימנו דיון בחוק חומרי
נפץ (תיקון מס' 2), תשל"ה-1975, והתעורר
ויכוח על הקנסות. ההצעות שלנו היו 15 אלף לירות ו-5000 לירות, ועל
העבירה החמורה ביותר, זרון או רשלנות, מאסר של חמש שנים או קנס של
50 אלף לירות או שני העונשים כאחד.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אנחנו מציעים להעלות את כל הקנסות

ת. פנחסוביץ:

פי חמש מהמוצע בהצעת החוק. זה בא במקביל
לחוקים אחרים שגם בהם נהגנו באותה צורה.

במקרה הראשון היה סכום של 2,000 לירות;

הצעת החוק מדברת על 5,000 לירות. בוועדה היו שתי הצעות - 15 אלף לירות
ו-20 אלף. מאחד ואנחנו מדברים על הגדלה פי חמש ל-15 אלף לירות. במקום
1000 לירות היתה הצעה שיבוא סכום של 2,500 לירות. אנחנו מציעים -
5,000 לירות. במקרה שלישי, שהוא החמור ביותר, זרון ורשלנות, ההצעה
היתה 10,000 לירות ואנחנו מוכנים להגדיל את הסכום מ-5,000 ל-25 אלף
לירות. אנחנו רוצים לשמור על פרופורציה בהשוואה לחוקים אחרים.

לראשונה הצעתם סכומים יותר קטנים ועכשיו
אתם מציעים להגדיל את הקנסות פי חמש,
האם הצעתכם באה בכלל חומרת המעשה או בגלל ירידת ערכה של הלירה.

ס. דרובלס:

לא אנחנו קובעים את ערכה של הלירה.

ת. פנחסוביץ:

החוק קיים מאז שנת 1954 וגם העונשים
וגם הקנסות קיימים מאז.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

מתי הוצעה ההצעה על-ידי הממשלה?

ס. דרובלס:

ב-18 ביולי 1975.

ת. פנחסוביץ:

ה. זיידל:
משרד המשפטים מתחשב בדעתם של חברי הוועדה שתבעו את ההגדלה פי חמשה בגלל חוסרת העונש. אבל מוכרחה להיות פרופורציה כאשר מדובר על שכחה, ובמקרה כזה חברי הוועדה סברו שצריך ללכת לקולא.

ת. פנחסוביץ:
אולי שכחה אולי רשלנות. זאת יהיה צריך להוכיח בבית-המשפט. אנחנו סוברים על עונשי מקסימום. אם יוכח לבית-המשפט שלא מדובר ברשלנות יתכן שיוטל עליו קנס של לירה אחת בלבד.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אינני יודעת אם הפרופורציה של פי חמשה צריכה להישמר בכל מקרה. לדעתי, קנס של 25 אלף לירות כאשר מדובר בעבירה כה חמורה הוא מעט.

ס. כהן:
במקרה שיוטל קנס כזה על פועל שלא תהיה לו אפשרות לשלמו, הוא ישב בבית-הסוהר.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אני מציעה שנחמיר ונדבר על קנס של 50 אלף לירות וחמש שנות מאסר.

ס. דרובלס:
אני מסתייג.

ד. לוי:
איפה כאן ענינו של המפקח על הפיצוצים? האם יכול להיות פיצוץ ללא מפקח?

ת. פנחסוביץ:
אם פועל מפוצץ בזדון - המפקח איננו אחראי. אם המפקח צריך להיות במקום ולא היה - הוא אחראי. יש עבירה שלו שעומדת בפני עצמה. אין לזה כל קשר לעבירה שגרם האיש.

פ. גרופר:
מה היה גובהו של הקנס עד כה?

ת. פנחסוביץ:
5,000 לירות.

ס. דרובלס:
אני מבין שצריך להעלות את הסכום גם בגלל ירידת ערכה של הלירה וגם בגלל חוסרת המעשה. צ"כ פנחסוביץ מדברת על פי חמשה וזה חמור כשלעצמו, באה היושמת-ראש ומציעה הגדלה פי עשרה. צריכה להיות פרופורציה מסויימת. לדעתי, יש להבדיל בין רשלנות לבין זדון. אינני מוכן לקפוץ לסכום של 50 אלף לירות. אני סבור שקנס של 25 אלף לירות הוא מספיק.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
על מי אתה מבין?

ס. דרובלס:
על הפועל המסכן, כשיש אנשים אחרים שהם האחראים.

ת. פנחסוביץ:
לא הפועל יהיה אחראי אלא מי ששלח אותו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
את הדיון בנושא זה קיימנו בישיבה הקודמת. אם חבר-הכנסת דרובלס איננו משתתף בישיבות, אני מצטערת.

י. דרניצקי (יודין):
המסכן האמיתי בכל מקרה של התפוצצות הוא קורבן ההתפוצצות. החוק נועד להרתיע. אני סבור שלא צריך להרתע מן העונש המרתייע. אם קובעים עונש, צריכה להיות לו משמעות. לכן אני בעד עונש גבוה.

י.ז. אסיר:

אותי לא מרתיע סכום הקנס. אותי משכנע
אם החוק בא להרתיע אנשים שיהיו זהירים

יותר.

אני מציע שניתן לחוק להתבלבל ולעמוד
במבחן המציאות ונוכל לתקנו בהתאם לדברים שיתבררו.

ה. זינדל:

חבל שאחד המחמירים בין חברי הוועדה
עדיין לא נמצא כאן, כוונתי לחבר-הכנסת
דיציאן. היה לנו ויכוח חריף בנושא זה וביקשנו מגב' פנחסוביץ להציע
הצעה בהתאם לדברים שנאמרו. חבר-הכנסת דיציאן תבע לקבוע סכום של 50 אלף
לירות. אני מציע שנבקש ממשרד המשפטים לשקול שוב את הקלת העונש המוצע
על-ידי אנשי משרד המשפטים.

ת. פנחסוביץ:

נסכים לכל סכום שהוועדה תחליט עליו.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

העונש בא כדי להרתיע. מדובר בעונש
מקסימאלי שהשופט יוכל להטיל את כולו

או פחות ממנו.

י.ז. אסיר:

אני מציע פשרה - 35 אלף לירות.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

יהיה כך.

הצעת הפשרה בדבר קנס בסכום של 35 אלף לירות נתקבלה.

בעיית פיטורי עובדים עולים חדשים - הצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת גדעון פת

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מצטערת שחבר-הכנסת פת איננו
משתתף בישיבתנו היום.

חשבתי שנושא זה, שהועלה לדיון בכנסת
ב-29 באוקטובר השנה, ראוי לקבל עדיפות ראשונה ואין לדחות את הדיון
בו.

הזמנו לישיבתנו זו את נציגי ההסתדרות
ואני מקדמת בכדקה את יושב-ראש המחלקה לאיגוד מקצועי וחברי הוועדה
המרכזת. האמת ניתנה להאמר שנושא זה נדון על-ידינו בעבר והופיע אז
חבר הוועדה המרכזת, אליהו חסון, שלא יכול להשתתף בישיבתנו היום בגלל
ישיבה אחרת, שהביא לפנינו את החלטותיה של ועידת ההסתדרות, הוא ציין
שהוועדה המרכזת של ההסתדרות בחרה בוועדה שתטפל בנושא זה של פיטורי
עובדים עולים חדשים. נשמע היום מה בפיהם של אנשי הוועדה המרכזת.

כאן אני רוצה לציין שקיים הסדר שכאשר
עולה חדש נשלח למקום עבודה מסויים, משרד הקליטה משלם את השכר המגיע
לו למקום העבודה בו הוא מועסק, הכינוי לתשלום זה הוא "מענק תעסוקתי",
והמעביד פטור מהתשלום הזה.

י. רוז'נסקי:

זה לא מדוייק.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

יש דוגמאות רבות בשטח זה.

אבל לאחר תום התקופה העולה עומד בפני
שוקת שבורה, או שבדלית ברירה ממשיכים בהסדר, המהווה תופעה שלילית
ואנחנו יודעים מה השלכותיה.

י. רוז'נסקי:
 למעשה יש שתי קרנות עיקריות אשר עוזרות לעולה להיקלט בתעסוקה. יש הקרן להקלת קליטת עולים, אשר עוזרת למעסיק לקלוט עולה חדש שהוא אקדמאי או סמי-אקדמאי, להתאים אותו למפעל, ויש הקרן שבה אנחנו משתתפים במלגת קיום בהתאם לגודל המשפחה של העולה.

ד. לוי: האם מדובר רק באקדמאים?

י. רוז'נסקי:
 באקדמאים וסמי-אקדמאים וגם אחרים. העזרה הזאת יכולה להיות באולפן לעברית לאדם הזקוק לאולפן, היא יכולה להתבטא בקורס של הסבה, בקורס של הכשרה אינדיבידואלית, בדרך-כלל כל הכספים, מלבד כאשר מדובר בקורסים ובאולפן, מועברים ישירות למעביד, כאשר המעביד מתחייב להפריש את הסכומים הדרושים לתנאים הסוציאליים לעולה החל מיום התחלת עבודתו. על-ידי כך נוצרים קשרים של עובד ומעביד. כאשר מדובר על מילגה, הסכום הוא 1200 - 1300 לירות לחודש וברוב המקרים המעסיק משלים את היתר וכאמור, גם את התנאים הסוציאליים.

כאשר מדובר על העולה אשר מתאים להיקלט במקצועו, אם במוסד להשכלה גבוהה או במקום אחר והבעיה היא בעיה של תקן, יש התחייבות חוזית בינינו ובין המעביד, שאנחנו משלמים את מלוא המשכורת, פרט לתנאים הסוציאליים, והמעסיק מתחייב שתוך שנה או שנתיים, ובמקרים חריגים שלוש שנים, לקלוט אותו בתקן או בתקציב מחקר שיש לו.

יש בעיה של תכנון לעתיד של אותם מוסדות שיכולים או אינם יכולים לחשב מה הוא כוח האדם שיזדקקו לו.

כאן מדובר על מעסיקים גדולים, שאנחנו יכולים לתבוע אותם לבירור אם לא יעמדו בהסכם החוזי. בדרך-כלל מדובר במשרדי ממשלה, מוסדות אקדמאים, אוניברסיטאות, מוסדות מחקר ופיתוח בבעלות ציבורית או ממשלתית, וכן במוסדות כגון קופת-חולים של ההסתדרות הכללית, קופת-חולים של העובדים הלאומיים, רשויות מקומיות וכו'. דבר זה בא כדי שנוכל להפעיל את החוזה בצורה טובה וכדי שהעובד לא יפלט ולא יפוסד ממקום עבודתו. לאחרונה, כתוצאה ממדיניותו של המשרד לתת הקלות לעיירות פיתוח, פתחנו את הקרן הזאת לקידום העסקה גם לפעילים פרטיים באיזורי פיתוח. כלומר, אם מפעל מסויים בדימונה, מפעל פרטי, ירצה לקלוט אקדמאי עולה, הוא יוכל לקבל סיוע של הקרן.

לא כל עולה זכאי לקבל את הסיוע הזה. הקרן הזאת באה לסייע לאותם עולים הזקוקים לכך. הוועדות הדנות בבקשות הסיוע, גם המחוזיות וגם הארציות, הן בשיתוף עם שירותי התעסוקה ועם הלשכות של משרד העבודה בכל מחוז. יש רפרנט של משרד העבודה. אם הבקשה קשורה לנושא של אקדמאים - שותפים בוועדות אנשי המרכז לתעסוקה אקדמאים שללא חוות דעתם וללא המלצה שלהם לא ינתן אישור.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: האם אתה מדבר על שירות התעסוקה או על משרד העבודה?

י. רוז'נסקי: שירות התעסוקה.

כאשר מדובר בקליטתם של רופאים ופרה-רופאים יש ועדה משותפת של הגורמים המעסיקים ומתבצע תהליך של קליטה, כולל הכשרה והסבה ונקבעת המדיניות של השמה בתעסוקה.

יש גם נושא של קליטת אמנים ולענין זה יש פורום משותף עם משרד החינוך. בענין זה אנחנו משקיעים כספים רבים.

י. רוז'נסקי:

אני רוצה להזכיר שלפני שנתיים עמדנו במצב שהיו לנו למעלה מ-250 מורים לכלי מוסיקה, שהיו ללא תעסוקה. בשיתוף עם משרד החינוך והסתג"סים, החברה למרכזי תרבות, גוער וספורט הקמנו, בעיירות פיתוח ובמקומות אחרים, מוסדות מוסיקאליים כמו קונסרבטוריון ותזמורות, ובדרך זו נקלטו מורים לא מעטים. פעולה זו תרמה גם למורה וגם לישובים.

הוועדה לקידום העסקה סיימה עכשיו בדיקת מצבם של עולים שאנחנו סיימנו את פעולת המימון שלהם במוסדות שהזכרתי, הזכאים לעזרת הקרן. הקליטה הגיע ל-82%. אנחנו עומדים עכשיו לפני סימום של סקר על הקליטה במשרדי הממשלה. אני צריך להדגיש שעם משרדי הממשלה יש בעיות, נוכח המדיניות שהממשלה החליטה עליה.

ה. זיידל:

לאיזו מדיניות אתה מתכוון?

לקיצוצים.

י. רוז'נסקי:

אנחנו יודעים שיש בעיות במשרד השיכון, בקשר ל-17 מהנדסים עולים. ידוע לנו על קשיים במשרד התקשורת ביחס ל-12 אנשים. מכל מקום, אנחנו עומדים בקשר הדוק עם הדפדפנים של הנציגות והמשרדים. עד כה לא פוטרנו עולים כתוצאה מההחלטה על הקיצוצים או בגלל חוסר תקציב. אינני יודע מה תהיה ההתפתחות בעתיד. אנחנו נמצאים כל הזמן עם היד על הדופק.

בעיית התעסוקה של האקדמאים במשק הולכת ומחריפה. אתמול נפגשתי עם נציגי המחוז של שירות התעסוקה לאקדמאים במחוז חיפה. הזמן שהם מקדישים כיום לסידורו של אקדמאי בעבודה הוא פי שניים או פי שלושה מזה שהקדישו לכך לפני חודשיים - שלושה. הבעיה שלנו היא לא בנתינת זריקת עידוד לזמן קצר אלא בתכנית קליטה. אנחנו יודעים שכ-42% של העולים הם אקדמאים. פה אני חוזר חזרה כי כוונתי היא עלינו לקבוע מה נעשה, האם יהיה עלינו לומר לבעלי מקצועות אקדמאים או סמי-אקדמאים: תשכחו את המקצוע שלכם ותעברו הסבה לחרושת ולתעשייה? במקרה כזה ברור שהפועל יוצא יהיה הקטנת העליה. איננו יודעים כיצד לנהוג במצב הנוכחי כשגופים גדולים כמו סולל בונה, צהל או חברות קבלניות, שעסקו בכנייה וקלטו עולים, כמעט ולא קולטים כיום.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מבקשת שלישיבה הבאה שלנו תביאו לנו פרטים מה קרה לעולים שנעזרו בקדנות, כמה מהם נשארו במקומות העבודה או עברו למקומות אחרים, כמה נקלטו בעבודה באופן קבוע ואין צורך לדאוג להם יותר, אני מבקשת שתהיה חלוקה. כן הייתי רוצה שנשמע על התכניות לשנה - השנתיים הבאות. אני מבקשת שנדע לאן נשלחו העולים, מה הסיכויים שלהם ומה האפשרויות. אנחנו יודעים שחלה עליה במספר הפונים לשירות התעסוקה לאקדמאים. אני מבקשת שנשמע פרטים על האפשרויות הקיימות לקליטה נוכח הגידול שחל במספר הפונים לשירות התעסוקה. נקשר לבושה זה גם את העניין של היידע המקצועי מחוץ-לארץ, שעמד עליו חבר-הכנסת אפרת.

מ. כהן:

האם היו פניות מרשות הביטוח לקבלת עובדים לעבודה?

בעתונות מתפרסמות ידיעות על מחסור במנהלי חשבונות. נזכור שיש להניח שהחל מחודש אפריל יחול מס ערך מוסף והממשלה בוודאי תהיה זקוקה לעובדים בשטח זה.

י. רוז'נסקי:

יש למעלה מ-350 עולים חדשים בקורסי הסבה לגיהול חשבונות.

בכמה ניצלתם את הקרנות שהיו סיועיות לנושאים אלה?

פ. גרופר:

בכ-150%.

י. רוז'נסקי:

אני מבקשת שנקבל נתונים מעורכנים שיהיו לפני חברי הוועדה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

התקיימה פגישה בין שר הקליטה ובין מזכ"ל ההסתדרות וסוכם שתוקמנה ועדות איזוריות-מחוזיות של ההסתדרות ומשרד הקליטה לענין הנדון.

י. רוז'נסקי:

האם הוועדות האלה כבר הוקמו?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

הן בשלבי הקמה.

י. רוז'נסקי:

אני מבקשת שנקבל פרטים בענין זה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

בבירתי היושבת-ראש, חברי הוועדה.

א. אברמוביץ:

בעיית הפיטורין שונה בתקופה של תעסוקה מלאה מתקופה של חוסר תעסוקה. אנחנו חיים כיום בתקופה של תעסוקה מלאה ואני מקווה שגם בעתיד הנראה לעין תימשך התעסוקה המלאה, אם כי בענין זה ההערכות הן שונות. מכל מקום, כיום יש תעסוקה מלאה ולא היו בעיות סיועיות כשהיו פיטורין פרט לבעיה ספציפית שעליה עמד נציג משרד הקליטה. לא היו בעיות סיועיות במקרה של פיטורין או בעיות להעברת עובדים ממקום אחד למשנהו. אין ספק שאם בשנה הבאה ישתנה מצב זה של תעסוקה מלאה ויהיו פיטורין תהיה קיימת הבעיה המיוחדת של העולים החדשים.

מכל מקום, מכיוון שכיום יש תעסוקה מלאה

נברר מה היא הבעיה של העולים החדשים כיום. מצאנו שקיימת במשק שלנו תופעה, מצומצמת למדי, אבל יש לה השלכות מוסריות והשפעות חברתיות ביחוד על עולים חדשים, מעבר למשקל המספרי. כוונתי לכך שבכל המשק הציבורי, הממשלתי וההסתדרותי היו ויש מקומות עבודה שנהגו משרד של פיטורין מחזוריים היינו, שנותנים לעובד להישאר בעבודה תקופה מסויימת, תקופת נסיון, וערב קבלת הקביעות בהתאם להסכם העבודה - העובד מפוטר, ולא בגלל צורך אובייקטיבי של חוסר עבודה, ובגוף מונעים מתן קביעות לעובד. ברור שלנותן העבודה אין דבר נגד העולה החדש כשהוא בוגר כן, אבל עובדה היא שהעולה החדש ראה את הדברים כמכוונים נגדו.

הוועדה המרכיבת של ההסתדרות דנה בתופעה

זו והחליטה על מספר צעדים אופרטיביים: (1) הוועדה קובעת שמנקודת ראות לאומית וההסתדרותית יש לשלול את הנוהג של פיטורין מחזוריים בתקופת הנסיון, הקיים במקומות מסויימים במשק הפרטי, הציבורי, ההסתדרותי והממשלתי. נוהג זה מונע מהעובדים, בנימוקים שונים, מעמד של קביעות בעבודה. לתופעה זו, על אף היקפה המצומצם, יש השפעה שלילית ביחוד על עולים חדשים אשר מטבע הדברים מהווים אחוז ניכר מבין העולים החדשים. (2) על המחלקה לאיגוד מקצועי, האיגודים המקצועיים הארציים, מועצות הפועלים וועדי העובדים לפעול נגד פוהג זה פרט לאותם מקרים בהם האופי הזמני או החד-פעמי של העבודה מצדיק זאת. אם נותן העבודה מבצע עבודה חד-פעמית לתקופה מוגבלת ברור שאי-אפשר להטיל עליו שיתן מעמד קבוע לעובדים שגייס למשימה חד-פעמית מוגבלת בזמנה. (3) הוועדה תעמיד לרשות המחלקה לאיגוד המקצועי את רשימת מקומות העבודה בהם קיימת התופעה של פיטורין מחזוריים, שנתקבלה במהלך עבודת הוועדה. אני מציע לוועדה זאת לוותר על הרשימה.

י. ז' אמיר:

אנחנו רוצים את הרשימה לשם חיטול הפיטורין המחזוריים. יש להבטיח את הדבר בהסכמי

העבודה הלכה למעשה.

א. אברמוביץ:

אנחנו רואים בכך צורך לפעולה טכניפית מאד. ברור שהענין הזה יבוא לביטוי ברור בהסכמי העבודה. מכל מקום, אני מחשיב את הפעולה הטכניפית ולא את ההכרזות.

אני מרשה לעצמי לומר שתופעה זו היתה נפוצה בממשלה וחוסלה ברובה במשך השנים האחרונות. כיום יש בעיה במקרה קונקרטי אבל נותן עבודה זה או אחר. יכול להיות שמד בתנזון יגלה לכם סוד על חברת החשמל.

י. רוז'נסקי:

"תנובה".

א. אברמוביץ:

אינני רוצה לבקוט שמות. בתוך חברת "תנובה" הגדולה יש מקום עבודה אחד במקום מאד מכובד שאיננו מוותר על אף מאמצים מכוונים. אינני יודע מה המצב כיום, כי הפעלנו את המועצה המקומית. בדרך-כלל התופעה הזאת איננה קיימת ב"תנובה". ברור שיש במקרה אחד כדי להרעיל את האווירה מסביב.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

האם אתם מתכוונים לכלול בהסכמים הקיבוציים טעיפים נגד פיטורין מחזוריים?

א. אברמוביץ:

כן. אנחנו אומרים שעל גורמי האיגוד המקצועי הנוגעים בדבר לבוא בדברים עם מקומות העבודה לשם חיטול תופעת הפיטורין המחזוריים. יש להבטיח את הדבר בהסכמי העבודה הלכה למעשה. על מוסדות האיגוד המקצועי הנוגעים בדבר לבוא בדברים עם הממשלה, השלטון המקומי, חברת העובדים, הקואופרטיבים לתחבורה ומעסיקים אחרים על-מנת שאלה יוציאו הוראות קתאימות לביטול הפיטורין המחזוריים ביחידותיהם.

הבעיה בקואופרטיבים לתחבורה היא בעלת אופי שונה לחלוטין. בתקופת הנסיון יש לעובד פחות זכויות, הוא נייד יותר מהחבר בקואופרטיב ומהשכיר הקבוע ובכל זאת, באמצעות של-מסא-ומתן הצלחנו לצמצם את מימדי הבעיה.

הוועדה ממליצה להכליל בכל הסכמי העבודה, בהם עדיין לא קיים, טעיף המבטיח רציפות זכויות הוותק של עובדים שפוטר ונתקבלו מחדש לאותו מקום עבודה, אם הפסקת העבודה היתה קצרה. דבר זה מובטח בחלק ניכר של הסכמי העבודה. יש מפעלים עונתיים, מפעלים לשיטורים, שם הובטח שאם אדם חוזר לעבודה מעונה לעונה תישמר רציפות הוותק שלו ויישמרו זכויותיו, אף-על-פי-כן, יש עדיין מפעלים שם הדבר טרם הוסדר.

הוועדה קובעת כי על ועדי העובדים לטפל גם בעובדים בתקופת הנסיון ובכלל זה גם בעובדים זמניים וארעיים, מבלי לפגוע בזכויות המעסיקים המוגדרות בהסכמי העבודה לגבי פיטורין בתקופת הנסיון. נתקלנו בתופעות שוועדי עובדים התנכלו לעובדים הזמניים והארעיים בטענה שהם מטפלים רק בעובדים קבועים. אנחנו כמובן איננו יכולים לסנוע פיטורין בתקופת הנסיון, אבל רק מהסיבה שהעובד איננו מתאים לעבודה ואנחנו תובעים מוועדי העובדים, בכל מקרה אחר, להגן על העובד ולשמור על זכויותיו גם בתקופת הנסיון.

הוועדה איננה רואה מקום לשנות את סדרי התור לפיטורין כפי שנקבע בהסכמי העבודה ובתקנות ועדת הערעורים לעניני פיטורין מחמת גמגום בעבודה. אני רואה צורך לציין, כי הכלל הזה הוא כלל רק במקרה שאין טעמים מקצועיים הסותרים אותו. התיאור כאילו האיגוד המקצועי דורש מנותן העבודה לפטר נהג, מפני שהוא נתקבל אחרון לעבודה, במקום את החשמלאי שהוא איננו זקוק לו, איננו נכון. אין לכך שחר. בכל הסכם עבודה, בצורה זו או אחרת, נמצאים שני האלמנטים: האלמנט האינדיבידואלי של האיש בעבודה וזכויותיו, והאלמנט המקצועי לצורכי העבודה, לצרכי המפעל.

א. אנדמוניץ:

כל מי שמטפל בעניני עובדים יודע שיש מקרים שעובד בעל ותק של שלוש שנים יכול להיות חיוני יותר ממי שיש לו ותק של חמש שנים. אבל נניח שאין שיקול מקצועי אלא פיסטורין. מחמת צמצום בתעסוקה, כיצד נוכל לוותר עובד שמאחוריו עשר שנות עבודה ולהשאיר עובד, עולה חדש, שלו שתי שנות ותק? אנחנו חוששים טעימות בין העולה החדש לוותיק ומהתורמית שהעליה תקבל בארץ. אין ספק שכולנו דואגים לעולים, ההכרה והסודעות לבעיית העולים שווה לכולנו אבל מי שמטפל בעניני עובדים מציע לבל נשנה את הנוהגים הקיימים, כי כל שינוי בנושא זה יגרום לתסיסה במקומות העבודה. יש מחשבות, למקרה של חוסר עבודה, להמליץ על חילופין בעבודה, אבל כיום אין צורך בכך. אינני יודע מה יהיו פני הדברים בעוד מספר חודשים. יתכן שאם המצב ישתנה יהיה צורך לחשוב על צמצום ימי עבודה בשבוע.

הודענו למועצות הפועלים לקבוע איש מיוחד אשר יטפל בבעיית העולים והעובדים הזמניים ולהטיל על ועדי העובדים הגדולים למנות איש שתפקידו יהיה לשים לב לבעיה זו, כי, באסור, אנחנו רואים את הטיפול הספציפי במקום עבודה זה או אחר כחשוב ויסודי בשאלה זו.

צ. נתנזון:

הוועדה המרכזת סיכמה הצעה בדבר חתימת הסכמים קיבוציים נפרדים אשר יקבעו זכויותיהם של עובדים זמניים ועולים חדשים. תיקבע ועדה פריטטית אשר תכריע באותם מקרים בהם יראו עצמם עובדים כנפגעים מפיטורין שרירותיים. החידוש בהחלטה זו הוא בכך שמדובר על יצירת מוסד אשר יאפשר לעובד זמני מפוטר להביא את טיעוניו בפני מוסד פריטטי של המעסיק והעובדים בשמדובר במפעל גדול. במפעלים קטנים הטיפול יהיה בידי הענפים. אני סבור שהסדר זה יתן תשובה מירבית לתביעות צודקות של עובדים זמניים ועולים חדשים.

על ועדי העובדים במפעלים חלה חובה, אני מדבר על החלטותיה של הוועדה המרכזת, לטפל בכלל העובדים במפעל, זמניים וקבועים. סיכמנו בוועדה המרכזית לבקש מוועדי העובדים לקבוע חבר ועד עובדים שעליו יוטל הטיפול הישיר בעובדים הזמניים ובעולים החדשים.

אנחנו רוצים לתבוע להנהיג הסדר אשר יחייב את הנהלת המפעלים להודיע מראש לעולה החדש אם הוא מתקבל לעבודה חלקית או זמנית או לעבודה שתזכה אותו לקביעות אם יתאים לה.

נקודה נוספת: חתימת הסכמים נפרדים בין ההסתדרות, הממשלה והרשויות השונות כדי למנוע פיסטורין סחזוריים, וכן בין ההסתדרות והארגונים הכלכליים והתעשייתיים כדי להכניס סדר להבטחת זכויות העובדים.

ד. נחמני:

אני מכבד את החלטות הוועדה המרכזת ואני מקווה שהן תיושמו במהירות. המקסימאלית.

עלינו לדעת שגלי העליה שהגיעו לארץ לאחרונה הם של עולים ממסטר אחר ומסודרי עבודה אחרים. אנחנו רוצים שהם יקלטו בארץ וימצאו בה את מקומם. לצערי הרב, חלק מהם לא נקלט ועד כמה שידועות מגיעות הם מסודרים בעטיין של תופעות שונות. הוועדה המרכזת החליטה החלטות נבונות מאד, ששמתם לשטוע עליהן, אבל צריך להיות ברור שהחלטות שהן על הנייר ואינן מיושמות ושאינן מאחוריהן מעקב ותודעה של הגשמה - אין בהן דבר שיכול להביא תועלת. הטיפול האינדיבידואלי ומעקב אחרי הביצוע הוא החשוב בנושא זה, ואם לא יהיה הדבר הזה - כל ההחלטות וכל ההסכמים הקיבוציים וכל מה שיחתם בהסכמים - כל זה לא יעזור. על ההסתדרות ועל משרד הקליטה מוטלת אחריות לעקוב ולטפל שכל מה שאמר גם יבוצע. אני מאמין שההסתדרות תשתדל לעשות זאת.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

בעקבות החלטות הוועדה המרכזת העביר
מד נתנוזון מכתבים אל המזכירות הארצית
של עובדי חברת החשמל ואל הוועדים המחוזיים בו נאמר בין היתר: אני מבקש
להודיע לכם, כי הוועדה המרכזת דנה בנושא חשוב זה והחליטה בין היתר:
(א) בהסכמים קיבוציים תובטח, בין היתר, מניעת פיטורים מחזוריים שרירותיים
ותיקבע ועדה פריטטית אשר תחליט לגבי אותם המקרים בהם יראו עצמם העובדים
נפגעים מפוטורים שרירותיים. (ב) ככל ועד עובדים יקבע חבר אחד מתוך
חברי הוועד, אשר יטפל בעולים החדשים ובעובדים זמניים במקום העבודה.
תוקדש תשומת לב מיוחדת לטיפול בקליטתם בעבודה. (ג) המחלקה לאיגוד
המקצועי תנחה את מזכירי האיגודים המקצועיים וועדי העובדים, שיעמדו
במפורש על כך, כי כל עובד המתקבל לעבודה ידע מראש על התנאים ועל סדרי
קבלתו לעבודה, גם אם הוא מתקבל לעבודה לתקופה מוגבלת.

ד. לוי:

בהסתמך על המכתב ועל ההחלטות אני מבין
שתופעות כאלה אינן קיימות בחברת העובדים.

ל. דיציאן:

שמענו את ההיפך.

א. אברמוביץ:

זה קיים בצורה מצומצמת ביותר. מכל מקום,
במה שנוגע ליחסי העבודה בחברת העובדים -
מספיקות ההחלטות של הוועדה המרכזת והן סחייבות ללא משא-ומתן. יש צורך
בפעולה במקום עבודה ספציפי זה או אחר, והיא נעשית.

ל. דיציאן:

כורגתך בוודאי להחלטות הוועד הפועל
ולא להחלטותיה של הוועדה המרכזת.

א. אברמוביץ:

אינני רוצה בענין זה ויכוח משפטי.

אני מבקש לציין שכל המוסדות המשקיים
של ההסתדרות כפופים באינסטנציה ראשונה למחלקה לאיגוד מקצועי,
ואינסטנציה שניה - לוועדה המרכזת.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

אנחנו מבקשים לדעת מה ההתפתחות שחלה
מאז החלטתה של הוועדה המרכזת.

א. אברמוביץ:

באנו בדברים עם האיגודים המקצועיים.
התקיימה ישיבה של המזכירים הארציים
ונמסרו להם פרטים. רובם היו בדעה שיש להכניס נושא זה עם חידוש הסכמי
העבודה, כי באווירה של שינויים הדבר יותר נוח. מכל מקום, הודענו למועצות
הפועלים, בכתב ובעל-פה, על ההחלטות הארגוניות בדבר קביעת חבר לטיפול
בעולים חדשים ובעובדים זמניים, ובעוד זמן מה נתחיל במעקב.

הזכרתי בדברי את הקואופרטיבים לתחבורה,
בהם השאלה היא ספציפית בעיקר מפני שתקופת הנסיון היתה שלוש שנים. הצעד
הראשון שנקטנו בו - צמצום תקופת הנסיון לשנתיים.

צ. נתנוזון:

הארץ נסערה בגלל מקרה שהיה בחברת החשמל.
העברתי להם את החלטותיה של הוועדה המרכזת.
עכשיו מטפלים שם באופן מיוחד בענינם של העולים. אני רואה בכך חשיבות.

ה. זיירל:

אני סבור שיש אטימות מוחלטת לנישא דגיש
זה בקרב הציבור הישראלי. כל ההחלטות
הטובאות לפנינו כיום נתקבלו כבר בעבר. נדמה לי שבזמנו הודיעה גם ההסתדרות
שיבוטל הסעיף הקובע שאחרון בכנס ראשון יוצא.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו:

לא.

ה. זיידל:
במפעלים פרטיים הנושא כמעט ואיננו קיים, הוא קיים במפעלים ובמוסדות ציבוריים.
אני יודע על מקרים בתה"ל, חברת "מקורות", התעשייה האווירית ובנק הפועלים.
ל. דיציאן:
כל הבנקים.

ה. זיידל:
במפעלים פרטיים כמעט ולא התעוררו בעיות. ב"לודזיה" נתקבלו עולים חדשים ולא פוטרנו. הבעיה, כאמור, קיימת בעיקר במוסדות ציבוריים, כולל ההסתדרות. ידוע שכאשר מוכר באדם בגיל מסויים, אחרי תקופה של תשעה חודשים הוא מקבל מכתב פיטורין.

א. אברמוביץ:
לא ידוע לי על נוהג כזה בוועד הפועל.
ה. זיידל:
אני אחראי למה שאני אומר. יש התכתבות ביני וביין הולנדר.

בזמנו הוצאה ממוסדות ההסתדרות, על-ידי מר נתנזון או מר מסל, הוראה שעולה חדש צריך לקבל טיפול כמו ותיק. השאלה היא של ישום החלטות שנתקבלו כבר בעבר, לפני חמש, שש ושבע שנים.

אני מציע, שכיום, כשאין עליה גדולה, נתכונן את הדברים לעתיד. אולי קשה להחליט על ביטול אוטומטי של הכלל אחרון נכנס ראשון יוצא, אבל אולי אפשר לחשוב על קביעה שעולה חדש אשר מתקבל לעבודה יחשב כאילו יש לו ותק של שלוש שנים, לא לצרכי זכויות סוציאליות אלא לגבי זכותו לעבודה. צריך לזכור שעולה חדש ויתר על זכויות הוותק שלו בחוץ-לארץ. אני מבקש להזכיר למר אברמוביץ, שבזמנו היתה ועדה בראשותו של מר רוזנבסקי, שקבעה שלעולה חדש תהיינה נקודות למקרה של פיטורין.

הי"ד ש. ארבל-אלמוזלינו:
בזמנו הגשנו מסקנות בדבר בעיות העליה וקליטת העולים בארץ, שבהן נאמר בין היתר: "הוועדה רשמה לפנייה, כי הוועדה המרכזת של ההסתדרות הכללית מינתה ועדה מיוחדת בראשות יושב-ראש המחלקה לאיגוד מקצועי כדי לבדוק את בעיית הפיטורין השרירותיים במקומות העבודה. ועדה זו עומדת, כפי שנמסר, להציע שינויים בתחום של תקנות במידת הצורך, זכויות העובדים הזמניים ובעיית ההתייחסות לשאלת האפליה הגבולית. הוועדה מביעה צער על כך, כי ועדה זו טרם הספיקה לסיים עבודתה ופונה להסתדרות לזרז פעולתה. מבלי להבטח לערעור מערכות העבודה הקיימות בישראל מבקשת הוועדה מההסתדרות להכנס לבדיקת שאלת העסקתם של עולים חדשים תוך ביטול החשש לפיטוריהם המוקדמים וכדי לאפשר תחושה של בטחון והמשכיות בעבודתם."

הניסוח שלנו היה זהיר ולא נכנסנו להצעות קונקרטיים אבל ביקשנו מההסתדרות לבדוק את הסוגיה הזאת.

י. ז. אמיר:
אנחנו דנים בסוגיה אחת בלבד: כיצד להבטיח שעולים חדשים לא יפוטרנו באופן שרירותי וכיצד להבטיח היקלטותם בצורה מסודרת בחיי העבודה והחברה בישראל. והנה היום אנחנו עדים להתייחסות למכלול שלם של נושאים שהם במרכזיותה ופעילותה של ההסתדרות העובדים.

נכון שהנושא של פיטורים מחזוריים פוגע בין היתר גם בעולים חדשים. אבל מי שבא כיום, אולי מתוך כאב ואולי מתוך חששות לגורל העליה, לשנות סדורים ודברים מקובלים ואיננו מתעמק במידה מספקת במה שעלול לקרות כתוצאה מכך, עלול להזיק יותר מאשר להועיל. אחרי ששמעתי היום את דבריהם של נציגי ההסתדרות אני אומר להם: ישד כוח, החלטתם החלטות נבונות וענייניות וצריך להגשים אותן הלכה למעשה. לצערי, המציאות טופחת על פנינו וחובה עלינו לדאוג את הדברים כהווייתם.

מי חושב שהבעיה הנדונה היא רק בעייתם של העולים חי בעולם אחר.

י.ז. אמיר:

זו בעיה של כל עובד זמני.

צ. נתנזון:

הבעיה חמורה. הצעתו של חבר-הכנסת זיידל לסתן ותק של שלוש שנים לעולה חדש, ללא תנאים סוציאליים, פירושה תסיסה במקומות עבודה והפסקה מיידית של העבודה.

י.ז. אמיר:

כאשר אנחנו דנים בנושא של קביעות בעבודה צריך לזכור שההישג החשוב ביותר שיש כיום לפועלי ישראל היא הקביעות במקום העבודה, וזה לא ענין של הוועד הפועל אלא של חוקת ההסתדרות. טול זאת מהעובדים - נטלת מהם כל בטחון סוציאלי.

אין ספק שעלינו להאבק בכל נגד פיטורים שרירותיים מחזוריים. ההנהלה, זכותה לפטר עובד, אבל אם היא רוצה להחזיר את העובד לעבודה היא צריכה לחשב את כל תקופת עבודתו הקודמת לנושא של ותק וקביעות. מתי לא תחשב תקופה קודמת? רק אם וכאשר העובד פוטר והיה מחוץ למקום עבודתה לפחות מעל לשנה. כיום מקובל שמפטרים עובד ומחזירים אותו לעבודה כעבור שבועיים. יכול להיות שיש מקום לדבר על תקופה של שנתיים ולא שנה, כדי להכביד על המעסיקים.

לצדדי, אנחנו נאלצים להפסיק את הישיבה תוך רבע שעה. מר חסון כתב לי מכתב וביקש שנדחה את הישיבה למועד אחר. השבתי לו שלא נוכל להענות לבקשתו, אני מניחה שהוא יוכל להשתתף בישיבות הבאות שלנו בנושא זה ואז נרחיב את הדיון.

הי"ד ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מוכן להפסיק את הדיון ומבקש דשות דיבור לישיבה הבאה.

י.ז. אמיר:

זכות זו שמורה לך.

הי"ד ש. ארבל-אלמוזלינו:

אולי יש מקום שההסתדרות תחשוב אם לא הגיע הזמן לנסות, באמצעות חקיקה, להבטיח הגנה על עובדים זמניים. לפני כשנה הכנתי טיוטה בנושא זה אבל נדחתה.

י.ז. אמיר:

יש הצעת חוק של חבר-הכנסת לבנבראון.

הי"ד ש. ארבל-אלמוזלינו:

מר שביט, ציפיא, התאחדות התעשיינים, הגיש מניפסט שאין בו מפילו מלה אחת על עובדים זמניים או על עובדים קבועים. הוא מדבר על אפשרות לפטר ולבטל את הפיצויים. אני מבקש שההסתדרות תענה לו במניפסט מקביל.

י.ז. אמיר:

הנקודה העיקרית שעמדה לפנינו היתה השאלה של קליטת עולים חדשים בעבודה ופיטורין שלהם, אלא שהענין הפך לוויכוח כללי. רצוני להדגיש, כי המטרה שלנו היא למצוא דרך כיצד לשמור על קליטת העולים בעבודה. אנחנו כוועדת העבודה צריכים לחשוב על הדברים בעזרת הגורמים השונים - ההסתדרות, לשכת התאום וכו' - ולנסות למצוא את הדרך שעולים חדשים לא יפוטרו, אולי הדבר ניתן להעשות באמצעות חקיקה. נדמה לי שהפעם אי-אפשר להסתפק בנוהג המקובל של הגשת מסקנות והמלצות, אלא יש צורך לנקוט בצעדים יותר רדאסטיים, וכאמור, אולי בדרך של חקיקה, כי אחרת ימשיכו לפטר עולים חדשים בגלל הכלל של אחרון נכנס ראשון יוצא, אם כי אני מבין שאי-אפשר לפטר בעלי ותק ולהשאיר עובדים שלא צברו ותק.

פ. גרופר:

ד. לוי:

במסמך שמתוכו ציטט לפנינו מר אברמוביץ מוזכרים גופים שונים, היכן התעשיה הקיבוצית? האם אין זה המקום להכניס בו את הגוף היציג של התעשיה הקיבוצית?

א. אברמוביץ:

האמת היא שהבעיה קיימת, בצורה כזו או אחרת, בכל החלקים. במשק הפרטי היה ויכוח במשך שנים, כי שם היתה עבודה עונתית ולקראת העונה הנאה לא היתה הסכמה לקבל את כל העובדים ובקשו עובדים חדשים. בינתיים עזרה לנו התעסוקה המלאה, נחתם הסכם לפיו חובה לקבל את העובדים הוותיקים וחובה לצרף את תקופות העבודה לצרכי חישוב הוותק. מכל מקום, הבעיה קיימת גם במשק הפרטי.

יושבת-ראש הוועדה קיבלה את המסקנות שלנו, שם יש ניתוח מה הן הסיבות, ואני מניח שאתם תקראו את הדברים.

אשר להצעתו של חבר-הכנסת זיידל, שכל עולה חדש יתחיל את עבודתו כאילו צבר שלוש שנות ותק. אני חושש לקבל הצעה זו, מבחינת חברתית, כי עלולה להיות כאן סכנה של עימות וחקיקה כזו עלולה לבזזר על הציבור בזירה שלא יוכל לעמוד בה. צריך לזכור שבין הפועלים החדשים מהווים העולים החדשים אחוז יותר גדול מחלקם באוכלוסייה בדרך-כלל, אבל חיילים משוחררי צה"ל עולים במספרם על העולים החדשים. האם נוכל לשכנע יוצא צבא ליותר על מקומו למען עולה חדש?

ה. זיידל:

אפשר לדבר על עולה חדש מגיל ארבעים.

א. אברמוביץ:

הניסוק שהעלה אותו חבר-הכנסת זיידל, שעולה חדש ויתר על זכויות הוותק שלו בחוץ-לארץ יפה גם לגבי עובדים בארץ העובדים ממפעל למפעל. לדוגמה: פועל ב"עלית" שעבר לעבוד ב"אלקו", נמחק הוותק שצבר ב"עלית".

אגב, חבר-הכנסת זיידל הזכיר את רוזובסקי, הוא עוסק בניקוד.

אנחנו רוצים לתת דבר שקיים לגבי אקדמאים: ניקוד בעד ותק מקצועי בחוץ-לארץ. זה לא ישנה את המעגלים, והקובע הם המעגלים.

אני סבור, במבט ראשון, שחקיקה בענייני עובדים זמניים איננה יכולה לענות על הדב-גוונציות של צרכי החיים, אבל אני מוכן לבדוק את הדבר ועדיין לא לתת תשובה מוחלטת.

לא נוציא מניפסט כתשובה לנשיא התאחדות התעשיינים.

אשר לתעשיה הקיבוצית: במפעלים מסויימים יש הסכמים. ברור שדינה של התעשיה הקיבוצית כדין מפעלים אחרים.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: אני חוזרת ומודה לנציגי ההסתדרות ולנציגי הממשלה.

בחזור לדון בנושא זה באחת מישיבותינו הקרובות, ואודה אם גם אז ילון אותנו נציגי ההסתדרות, כי מדובר בנושא ספציפי שרצוי שנשמע את עמדתה של ההסתדרות בנוגע אליו.

ד. לוי:

אולי יש מקום לחשוב על הזמנת שד הקליטה?

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני בוועלת את הישיבה.

הישיבה נעלה בשעה 11.15.